

SCHOLA

een tool & een methode om competenties
die jongeren verwerven tijdens vrijwilligerswerk
te herkennen en waarderen (IO1)
Juli 2017

N° 2016-1-FR01-KA201-023866

www.schola-erasmus.eu

Inhoud

1. Algemene inleiding

1.1 Prioriteiten en doelstellingen van Schola – nationale en Europese context

1.2 De strijd tegen vroegtijdige schooluitval in Europa

1.3 Vrijwilligerswerk – definitie en algemene data

1.4 De competentiegerichte aanpak in een Europees perspectief: 8 sleutelcompetenties

2. Een tool & een methode – portfolio voor opvoeders (IO1) voor non-formeel en informeel leren

2.1 Methodologie

2.1.1 Competenties die jongeren nodig hebben & competenties die vrijwilligers nodig hebben

2.1.2 Psychologische testen

2.1.3 De ‘Scenario-aanpak’

2.2 Een tool & method om jongeren te ondersteunen bij hun ervaring als vrijwilliger

2.2.1 De aanpak stap voor stap

2.2.2 Een cyclische aanpak

3. SWOT analyse

Bijlagen

- 1- Profesionele profielen van de opvoeders in de 5 landen & belangrijkste hinderpalen**
- 2- Publiek van Schola en toegevoegde waarde**
- 3- Testing & feedback in de 5 landen**
- 4- Woordenboek: belangrijkste begrippen, bibliografie**
- 5- Het Europese team: expertise en competenties**

Inleiding

Vroegtijdige schooluitval (ESL) is een rem op economische groei en ontwikkeling. Jongeren die het onderwijs vroegtijdig verlaten missen vaardigheden en kwalificaties. Ze worden geconfronteerd met ernstige problemen op de arbeidsmarkt. Het aantal jongeren tussen 18 en 24 dat de bovenbouw van het secundair onderwijs niet afmaakt en dat niet langer onderwijs volgt, of niet langer een training krijgt (de NIET-jongeren ‘not in education nor in training’) vormt een indicator voor dit probleem zowel wat betreft de jongerenwerkloosheid, als wat betreft de vroegtijdige schoolverlaters. Het aanpakken van dit probleem wordt daarom als een essentiële bouwsteen beschouwd van beleid dat leidt naar het verbeteren van de mogelijkheden van jongeren, en voor het ondersteunen van slimme, duurzame en inclusieve groei. Het is daarom een hoofdprioriteit van de landen van de Europese Unie. Preventie en bemiddeling worden gefocust op een belangrijk doel: elke jongere moet in staat zijn om alle kansen te krijgen om een toekomst uit te bouwen, en te slagen in het leven. Het is daarom van groot belang om de doelen van sociale cohesie te bereiken, en een fair onderwijssysteem uit te bouwen. Het betrekken van alle leden van het onderwijssysteem is daarom van het grootste belang. In een hechte relatie met lokale autoriteiten en professionals moeten alle alternatieve oplossingen worden aangeboden aan elke jongeren om schoolse moeilijkheden te kunnen overwinnen.

Om ESL te bestrijden worden extra-curriculaire activiteiten aangeboden buiten de school, voornamelijk in gevoelige wijken in stedelijke omgeving die gekenmerkt worden door een hoge werkloosheidsgraad, éénundergezinnen en een hoge aantal schoolverlaters. Jongeren krijgen allerlei activiteiten aangeboden die hen toestaan om taal te verwerven, of ook wiskundige en andere competenties. Ze vullen de schoolse activiteiten aan, en zorgen dat jongeren die zich soms verloren voelen op school, in staat zijn om zelfvertrouwen en hoop kunnen opdoen. Deze activiteiten worden aangeboden door verschillende soorten ‘opvoeders’. Het kan gaan over echt onderwijspersoneel, maar het kunnen ook jeugdwerkers of monitoren zijn, al of niet in professionele dienst. Bijgevolg zijn verschillende aanvullende pedagogische projecten tegelijk aan het werk. Doelstelling daarvan is om jongeren te engageren die soms moeilijkheden ondervinden op school, en die hun weg terug naar school zoeken door alternatieve methodes te testen. Door deze vormen van ‘informeel leren’ of ‘nonformeel’ leren kunnen jongeren via een omweg terug te weg naar klassieker formeel leren in een onderwijssetting vinden.

Dit is het eerste product (Intellectual output 1- IO1) dat ontworpen werd binnen het schola project. Het doel daarvan is om een tool en een methode te ontwikkelen voor onderwijsbetrokkenen in de brede zin van het woord. Het gaat om zowel leraars en zorgpersoneel op scholen, als om professionals en vrijwillige jeugdwerkers buiten de school. het doel daarvan is om hen te ondersteunen bij het herkennen en waarderen van competenties die jongeren buiten de school verwerven en ontwikkelen. Aanvullend daarbij zal een opleiding voor deze betrokken worden ontwikkeld (IO2) die hen in staat stelt om aan de slag te gaan met het product (IO1). Bovendien wordt ook een publicatie ontwikkeld (IO3) dat alle binnen het schola-project opgedane kennis verder wil verspreiden.

Methode

De methode voor het ontwikkelen van het portfolio (IO1) voor professionals die werken met jongeren of studenten die bedreigd worden door ESL is bedoeld om ervaringen die opgedaan zijn bij extra-curriculaire activiteiten met jongeren te waarderen. Het gaat om ervaringen van vrijwilligerswerk waarbij jongeren competenties ontwikkelen door de combinatie van formeel, informeel en non-formeel leren en waarmee ze onderwijsprocessen een nieuwe stimulans kunnen geven.

Intellectual output 1 (IO1) werd gecoördineerd door Iriv Conseil, de hoofdpartner, en het werd ook mee ontworpen door de verschillende overige partners op basis van een gedeeld framework. Elke partner werd daarbij gevraagd om het eerste ontwerp voor de tool te testen in het eigen land. Een gemeenschappelijk testkader en tijdschema zorgde voor het verzamelen van informatie door de partners op elk nationaal niveau. Daarbij werd feedback verzameld van nationale stakeholders met als doel het voorlopige kader te verbeteren en verder te ontwikkelen.

Het testen van Intellectual Output 1 (IO1) bij de verschillende doelgroepen (leraars op school & professionals die in jeugdwerk betrokken zijn buiten de school) wordt georganiseerd in verschillende pedagogische sessies (**januari – mei 2017**). Nadien verzamelen alle partners een syntheserapport waarbij feedback verzameld wordt. Daartoe worden voorstellen gemaakt om de output van IO1 te verbeteren op basis van deze feedback.

De eerste versie van IO1 werd bediscussieerd tijdens het Europese seminarie (C1) op de Universiteit van Perugia (Italië) in **mei 2017**, en de feedback werd daarna verwerkt door Iriv Conseil in **juni-juli 2017**. Nadien werd deze op basis van een moederversie in het Engels vertaald naar alle talen van de deelnemende landen (**september – oktober 2017**)

Op basis van het portfolio zal een programma ontwikkeld worden door de Karel de Grote Hogeschool (IO2) dat al doel heeft om leraars en opvoeders te leren werken met IO1. Doel is om professionele profielen van jongerenwerkers daarbij in rekening te nemen bij de strijd tegen ESL.

Een finale publicatie (IO3) – een e-book- zal de Schola-strategie meer in detail beschrijven. Daarbij worden de resultaten toegelicht en aanbevelingen gedaan voor verder beleid bij het bestrijden van ESL. Het idee daarbij is multi-nationale, meervoudige strategieën te promoten en de Europese dimensie van de output te benadrukken.

1. Prioriteiten van doelen van het Schola project

Drie doelen van het project zijn:

1. Onderwijzers en opvoeders (zowel in formeel als non-formeel onderwijs) trainen
2. Onderwijzers en opvoeders ondersteunen om formeel, non-formeel en informeel leren te combineren
3. Een beoordelingsinstrument aan te bieden bij het uitvoeren van deze alternatieve pedagogische aanpak

Drie prioriteiten worden daarbij naar voor geschoven:

1. Activiteiten die buiten school worden gepland kunnen een positieve impact hebben op leerlingen/Studenten, in het bijzonder degenen die bedreigd worden door ESL. Dit vanwege de kwetsbare positie waarin zij zich soms bevinden (familiaal, economisch, talig,...)
2. Vrijwilligerswerk kan van het type activiteit zijn dat deze jongeren opnieuw engageert op school en op deze manier hun betrokkenheid op school stimuleert.
3. Dit soort extra-curriculaire activiteit (zoals vrijwilligerswerk) kan een bijzonder positieve impact hebben op de manier waarop leraars (op school) en opvoeder (daarbuiten) met elkaar kunnen samenwerken om de link te leggen tussen deze activiteiten.

Europese & nationale contexten

Met het oog op de nodige '21st century skills' hebben programma's vaak vooral oog voor hard academische vaardigheden. Ondertussen worden zachtere leergerelateerde vaardigheden en sociale vaardigheden vaak vergeten. Dit dreigt een grote onderwijnskloof te veroorzaken. Het Schola-project is gefocust op deze zachtere vaardigheden die jongeren ontwikkelen tijdens vrijwilligerswerk. Gebaseerd op een aanbeveling van de commissie in verband met beleid tegen ESL werd de betrokkenheid van zowel opvoeders als verschillende types leraars (op school, als vrijwilliger) en ook sociale werkers naar voor geschoven.

De factoren die ESL verklaren zijn deels verschillend in de landen die deelnemen aan het project. De belangrijkste drie overkoepelende zijn: een gebrek aan overkoepelende strategie, een gebrek aan evidence-based beleid en onvoldoende preventie en vroegtijdige interventie.

Daarom zijn de belangrijkste doelen van het Schola-project: scholen ondersteunen bij het aanpakken van ESL; het aanspreken van leerlingen uit de zowel de laagste als de hoogste doelpublieken, in het bijzonder deze die bedreigd worden door ESL als gevolg van hun persoonlijk en sociale achtergrond.

Het Europese team

Collège Blaise Pascal (Frankrijk)- <http://monCollege.essonne.fr>

Iriv conseil (Frankrijk)- <http://www.iriv.net>

KdG (België)- <http://www.kdg.be>

UNIPG (Italië)- <http://www.unipg.it>

UJ (Polen)- <http://www.uj.edu.pl>

ZRC-SAZU (Slovenië)- <http://www.zrc-sazu.si>

2. De strijd tegen vroegtijdig schooluitval ('early school leaving' - ESL)

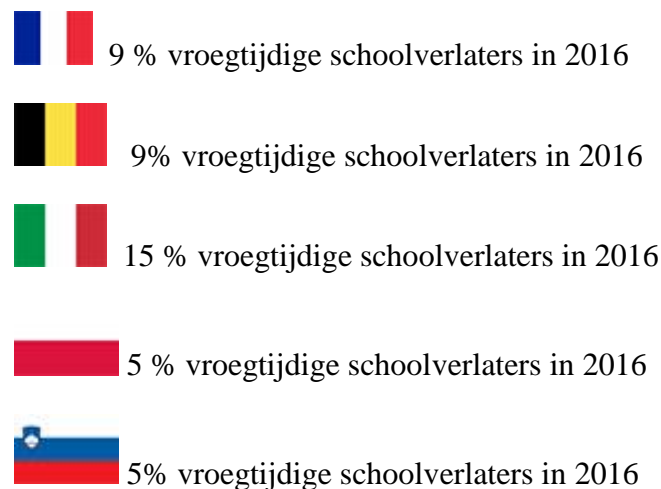
Het terugbrengen van ESL tot minder dan 10% tegen 2020 is een cruciaal doel voor het bereiken van de Europa 2020 strategie. Het is één van de 5 ijkpunten voor de doelen van in het strategisch kader dat de opgesteld werd voor onderwijs en training in Europa (Europese Commissie, 2011b). Hoge cijfers voor ESL zijn nadelig voor het objectief in verband met levenslang leren, en bovendien is het ook een bedreiging voor de slimme en inclusieve groei die in Europa vooropgesteld wordt. Ze vormt immers een bedreiging door werkloosheid, armoede en sociale uitsluiting. Bijgevolg is ESL een verspilling van individuele levenskansen en een verspilling van economisch en maatschappelijk potentieel (Europese Commissie, 2011c).

De redenen voor vroegtijdige schooluitval zijn hoogst individueel (Europese Commissie, 2011c). Hoe het onmogelijk is om een eenduidig profiel te maken van de schoolverlaters of zelfs om een samenvattende lijst te maken van de oorzaken die schools falen verklaren als fenomeen, volgt ESL toch bepaalde patronen (Europese Commissie, 2011c). 7 hoofdkenmerken werden door EU-experts geïdentificeerd: afkomst uit sociaal benadeelde en/of laagopgeleide groepen, afkomst uit benadeelde minderheden (bv. Roma of andere) of migratie-achtergrond; behoren tot kwetsbare groepen zoals tienermoeders of jongeren met een fysieke of mentale handicap of andere speciale onderwijsbehoefte (SEN); moeten bijdragen aan het familie-inkomen of ouderlijke verantwoordelijkheden dragen; een nalatige schoolse geschiedenis met veelvuldige afwezigheden of spijbelen; het veelvuldig wisselen van woonplaats en/of school.

Een centraal punt dat onderlijnd wordt door de Europese Commissie is de duidelijke relatie tussen sociaal-economische status en het risico op ESL. Het is belangrijk om te begrijpen waarom sommige leerlingen kunnen uitgesloten worden op school, om een beleid uit te werken dat in het voordeel is van alle leerlingen, en niet slechts een minderheid daarvan.

Statistische informatie

In 2016, waren er een gemiddelde van 10.7 % van de jongeren (leeftijd 18-24) in the EU-28 vroege schoolverlaters. Zij hadden bijgevolg maximaal een diploma lager Secundair Onderwijs, en waren nadien niet meer ingeschreven in andere vormen van Onderwijs of training. De termen 'schoolverlaters' en 'NIET-jongeren' (Not in Education Nor in Training) worden daarbij door elkaar gebruikt. Tussen de EU lidstaten zijn de aantal vroegtijdige schoolverlaters erg wisselend, van 2,8% in Croatia tot 19,6% in Malta. Daarbij moet opgemerkt worden dat de cijfers ook overal op verschillende wijze berekend worden.

Bron: Eurostat, *May 2017- Early school leavers from Education & Training*

3. Vrijwilligerswerk: definitie en inhoud

Een definiëring van vrijwilligerswerk behelst 5 dimensies:

- De activiteit moet uit vrije wil worden uitgevoerd (idee van vrijheid)
- Het gaat om onvergoed of onbetaald werk (idee van belangeloosheid)
- Het wordt niet uitgevoerd uit eigenbelang of in dat van de familie, het is een 'gift' aan een vreemde (idee van altruïsme)
- Het vindt gewoonlijk plaats in een georganiseerd kader (idee van non-profit)
- De actie vindt plaats in het algemeen belang, en niet in dat van een beperkte groep van mensen.

De betekenis van deze afbakening wordt gewoonlijk gedeeld in heel Europa.

Iedereen kan vrijwilliger zijn, dit behoort tot ieders fundamentele rechten en vrijheden. Het raakt nauw aan de vrijheid van vergadering.

Er zijn geen specifieke vaardigheden nodig voor het uitvoeren van vrijwilligerswerk, maar enige training kan nodig zijn als de vrijwilliger met een moeilijk publiek in contact komt (bv. mensen met depressie, veroordeelden, verslaafden,...)

Bron: Halba B (2003). *Bénévolat & volontariat en France et dans le monde, Paris: La Documentation française*

Statistische informatie

Het handboek van de ILO (international labour organisation) definieert vrijwilligerswerk als volgt: "onbetaald niet verplicht werk; tijd die personen onbezoldigd besteden aan activiteiten ofwel binnen een organisatie of direct voor anderen buiten het huishouden van de vrijwilliger of anderen binnen zijn of haar familie."

Vrijwilligerswerk is dus een soort van werk, het produceert iets van waarde. Het is niet verplicht, het is bijgevolg vrijwillig en onbetaald uitgevoerd. Sommige vormen van beloning zijn wel mogelijk, bijvoorbeeld een onkostenvergoeding. In principe wordt vrijwilligerswerk binnen een organisatie uitgevoerd, en dus niet binnen het huishouden of bij familieleden.

Bron: Center for Civil Society Studies, Johns Hopkins University, 2014.

Ongeveer 13 miljoen vrijwilligers in Frankrijk (2016) - **20% van de totale bevolking** - 25% of + 16-jarigen in 2016

Ongeveer 1.8 miljoen vrijwilligers in België (2014) – **19.4 %** van de bevolking- 1 in 5 Belgen is betrokken bij vrijwilligerswerk

Ongeveer 7,5 miljoen vrijwilligers in Italië (2014) – **12.5 %** van de bevolking. Dit komt neer op ongeveer 1 op 7 inwoners.

Ongeveer 7 miljoen vrijwilligers in Polen (2014) – **19 %** van de bevolking - 1 op 5 Polen is geëngageerd als vrijwilliger

96.822 vrijwilligers in Slovenië (2015) – ongeveer **5 %** population engage in volunteering mainly elderly

4. De competentiegerichte aanpak

Elke burger heeft een breed aantal sleutelcompetenties nodig om zich flexibel te kunnen aanpassen aan snel veranderende wereld.

Onderwijs speelt daarbij een dubbele rol; zowel sociaal als economisch. Het heeft een rol te spelen om te zorgen dat Europese burgers de nodige competenties verwerven om snel en flexibel te kunnen aanpassen aan de veranderingen. Competenties worden hierbij gedefinieerd als een geheel van kennis, vaardigheden en attitudes die nodig zijn in een bepaalde context.

Sleutelcompetenties zijn deze die alle individuen nodig hebben voor persoonlijke ontwikkeling, actief burgerschap, sociale inclusie en werk.

De belangrijkste doelen van het Europees referentiekader zijn:

- 1) Identificeren en definiëren van de sleutelcompetenties die nodig zijn voor persoonlijke ontwikkeling, actief burgerschap, sociale cohesie en werkgelegenheid in een kennissamenleving
- 2) Het ondersteunen van lidstaten bij het verzekeren dat jongeren bij het einde van hun onderwijsloopbaan de nodige competenties hebben verworven om voorbereid te zijn op het volwassen leven, en dat ze in staat zijn op deze sleutelcompetenties ook voortdurend up-to-date te houden.
- 3) Het zorgen voor een referentiekader op Europees niveau voor beleidsmakers, onderwijsverstekkers, en lerenden om nationaal beleid te faciliteren met het oog op het bereiken van de gemeenschappelijke doelen.

Het Europees referentiekader: 8 sleutelcompetenties (EU, 2006)

De volgende basale en transversale vaardigheden moeten geïdentificeerd en beoordeeld worden wanneer jongeren moeilijkheden ondervinden op school. In dat geval worden hun competenties (ook) beoordeeld op basis van vrijwilligerservaringen

- 1- **Communicatie in de moedertaal:** *de mogelijkheid om zichzelf uit te drukken, concepten te interpreteren, gedachten, gevoelens, feiten en meningen zowel mondeling als schriftelijk te verwoorden (lezen, luisteren, schrijven, spreken).*
- 2- **Communicatie in vreemde talen:** *de mogelijkheid om zichzelf uit te drukken, concepten te interpreteren, gedachten, gevoelens, feiten en meningen zowel mondeling als schriftelijk te verwoorden (lezen, luisteren, schrijven, spreken) in een vreemde taal*
- 3- **Wiskundige competenties en basale competenties in wetenschappen en technologie:** *de mogelijkheid wiskundig denken te ontwikkelen en toe te passen bij het oplossen van een reeks van problemen in alledaagse situaties.*
- 4- **Digitale competenties –** het zelfvertrouwen en het kritische gebruik van informatie voor werk, vrije tijd en communicatie.
- 5- **Leren leren:** de mogelijkheid om voort te zetten, en door te zetten, bij het blijven leren, het organiseren van zijn eigen leerprocessen door het effectief managen van tijd en informatie op groeps- en individueel niveau.
- 6- **Sociale- en burgerschapscompetenties: persoonlijk,** interpersoonlijk en interculturele competentie en gedrag die personen uitrusten om effectief en constructief deel te nemen aan het sociale leven.
- 7- **Ondernemerschap en zin voor initiatief:** *de mogelijkheid om ideeën in actie om te zetten: creativiteit, innovatie en risico's nemen, evenals het plannen en organiseren van projecten.*
- 8- **Culturele expressie en bewustzijn:** *Waarderen van het belang van culturele expressies onder de vorm van ervaringen en gevoelens in media zoals muziek, kunst, literatuur, ...*

A – a tool & a methode - het portfolio

Vrijwilligerswerk is bijzonder belangrijk bij het valideren van jongerencompetenties om verschillende redenen. Ten eerste is het hele idee van deze activiteiten dat ze jongeren helpen bij hun persoonlijke groei en dus ook bij hun competentie-ontwikkeling. Stilaan worden vrijwilligersorganisaties of subsidiërende overheden meer veeleisend naar de concrete resultaten hiervan. Vrijwilligerswerk wordt steeds meer gezien als een deel van het levenslange leren. Beleid dat gericht is op levenslang leren moet concrete resultaten opleveren voor alle deelnemers. Deze vereisten worden nu gericht op Europese en nationale projecten, en komen tot uitdrukking in allerlei tools: de Youthpass en de Europass CV zij hiervan voorbeelden.

De methoden die gebruikt worden om nonformeel en informeel leren te valideren, zijn in essentie dezelfde al degene die gebruikt worden in formeel leren. Wanneer ze gebruikt worden om competenties te valideren moeten deze tools aangepast worden aan de manier waarop reflecteren in het echte leven gebeurt: met het oog voor individuele specificiteit en behoud van het niet-gestandaardiseerde karakter van non-formeel en informeel leren. Tools voor het beoordelen van leren moeten dus op maat gemaakt zijn. De portfolio-methode die we hier voorstellen biedt het voordeel van zo'n personaliseerde vorm. Het vormt een mix van methodes en instrumenten die gebruikt kunnen worden in de verschillende stappen zodat een coherent geheel ontstaat van documenten die inderdaad op verschillende manieren iemand vaardigheden en competenties in beeld brengen.

Een portfolio is een georganiseerd geheel van materialen dat iemands vaardigheden en kennis voorstelt zoals deze verworven worden tijdens een bepaalde ervaring. Het is van bijzonder belang om non-formeel en informeel leren te valideren omdat het er voor zorgt dat jongeren hun ervaringen kunnen verzamelen en zo bewijsmateriaal bijeen brengen van wat ze geleerd hebben. De mix van methodes en technieken die we voorstellen is bedoeld om een zo breed, en dus ook betrouwbaar beeld te vormen van de competenties van de jongeren.

Bron: CEDEFOP, European, Guidelines , Luxembourg, 2009.

Een voorbeeld van een portfolio van een jongeren-vrijwilliger

Het VAEB project – een voorloper van het Schola-project - ontwierp een portfolio om een vrijwilligerservaring te identificeren en te beoordelen, en om het uit te drukken in termen van competenties. Bovendien werd daaraan een actieplan gekoppeld.

1. Inleiding – de vrijwilligerservaring afbakenen en definiëren. Het kader en eventueel ook de officiële erkenning ervan.
2. Vrijwilligersbiografie – een samenvatting met een lijst van taken en opdrachten met daarbij de data en plaats van engagement
3. Lijst met trainingen opleidingen - zowel formeel, als nonformeel of informeel leren kan hierbij vermeld worden
4. Vrijwillige activiteiten verzamelen – in detail beschrijven van opdrachten en taken die vervuld werden (+/- 5 lijnen)
5. Vaardigheden in kaart brengen (mind map): op basis van de ervaringen worden vaardigheden beschreven
6. Vaardigheidstabellen: een lijst met 20 transversale competenties die verworven kunnen worden bij elke vrijwilligerservaring (tegenover specifieke competenties die taakafhankelijk zijn)
7. Actieplan: op basis van de ervaring die opgedaan werd, en de reeds verworven competenties kan de vrijwilliger beslissen of het voldoende relevant is om deze toe te passen in een job (arbeidsmarkt) of ze verder te ontwikkelen tijdens nieuw vrijwilligerswerk
8. Samenvatting portfolio: een verslag van 2 pagina's die het rapport samenvatten, waarin de competenties beschreven worden en waarin aanbevelingen gedaan worden in termen van een actieplan.
9. Bijlagen: voorbeelden van tools die de vrijwilliger gebruikt heft zoals de Europass of andere.

Bron: iriv & alii, VAEB project, Paris, 2006

B- Link de sleutelcompetenties, op school verworven competenties & competenties verworven tijdens vrijwilligerswerk

Sleutelcompetenties	Op school verworven competenties	Competenties verworven als vrijwilliger
Communicatie in moedertaal	Fundamentele en basale geletterdheid Moedertaal of het leren van de nationale taal voor leerlingen met een migratie-achtergrond	Vragen kunnen beantwoorden zoals deze gesteld worden door een publiek op mondelinge of schriftelijke wijze
Communicatie in vreemde taal	Fundamentele en basale geletterdheid Het leren van een vreemde taal	Vragen kunnen beantwoorden zoals deze gesteld worden in een andere taal, door een publiek op mondelinge of schriftelijke wijze
Wiskundige competentie en basale wetenschaps- en technologische competenties	Basis rekenvaardigheid Wiskunde op niveau van de lagere school of hoger	Een budget kunnen opstellen, een betalingsbalans, financiële gegevens kunnen verzamelen of aflezen,...
Digitale competentie	Fundamentele vaardigheden in ICT Toegang tot computer en andere technologie	Een website kunnen ontwikkelen, een weblog onderhouden, een mailing uitsturen naar een publiek,...
Leren leren	Leren ondersteunt alle leer-activiteiten	In staat zijn om andere vrijwilligers hun taken uit te leggen, een document te ontwikkelen dat de doelen uiteenzet,...
Sociale en burgerschapscompetenties	Optionele activiteiten die dienen om het collectief werk te versterken (gelinkt aan sociaal- en burgerschapsleren)	Bewustzijn versterken over een specifiek probleem in de samenleving bij een algemeen publiek. Een zaak kunnen verdedigen.
Zin voor initiatief en ondernemerschap	Elke activiteit die als doel heeft om kritisch denken, creativiteit, initiatief, probleem oplossen, beslissingen nemen, ... te stimuleren.	Een activiteit kunnen ontwerpen en uitvoeren voor de organisatie Een eigen organisatie kunnen creëren
Cultureel bewustzijn en expressie	Activiteiten zoals schilderen, tekenen, muziek, theater,...	Zich kunnen uitdrukken vanuit een verschillende perspectief. Zich kunnen engageren in verschillende culturen

Source: B. Halba on the basis of the portfolio VAEB (iriv & allii, 2003-2006) & artikel van het 'Success at school project' (2012-2014)

C- Methodologische aanpak: getest in Italië

Samen met de ontwikkeling van het portfolio (IO1) van het Schola project, implementeerden we een experimentele studie met het oog op het onderzoeken van de rol die vrijwilligerswerk speelt bij het stimuleren van empowerment. We gebruikten hiervoor een empirische en objectieve manier. De idee bestaat er in dat het mogelijk is om samen met competenties, sommige belangrijke persoonlijke aspecten te meten die samenhangen met het verwerven van vaardigheden en competenties. Nieuwe vaardigheden kunnen betrokkenen ook leiden tot het verwerven van nieuwe persoonlijkheidsdimensies die fundamenteel zijn voor het goed functioneren van hem- of haarzelf zowel op school als daarbuiten. Voorbeelden daarvan zijn veerkracht, doorzettingsvermogen ('coping'), motivatie en zelfbewustzijn ('self-efficacy').

Veerkracht: wordt omschreven als de mogelijkheid om zich succesvol aan te passen aan taken in het geval van ernstige tegenslagen. Tegenslagen en stress kunnen zowel op familiaal als op relationeel vlak voorkomen. Ook kunnen gezondheidsproblemen, financiële zorgen of problemen van het werk hiervan de oorzaak zijn. Veerkracht is niet zeldzaam; het is in feite iets wat het gemiddelde individu kan leren en ontwikkelen. Veerkracht kan beschouwd worden als proces, eerder dan als een kenmerk. Het is een proces van individuatie door middel van een gestructureerd systeem van geleidelijke ontdekking van persoonlijke en unieke kenmerken.

Doorzettingsvermogen: betekent het investeren van bewuste inspanningen om persoonlijke en interpersoonlijke problemen op te lossen, met als doel het beheersen, beperken of verdragen van stress en conflicten.

Motivatie: Interne en externe factoren die verlangen en energie stimuleren van mensen. Het zorgt er voor dat ze geïnteresseerd en toegewijd zijn aan hun job of rol en dat ze inspanningen doen om hun doel te bereiken.

Zelfbewustzijn: is de mate waarin iemand gelooft in zijn kracht om bepaalde taken te vervullen of doelen te bereiken. Door het afbakenen van dit bewustzijn bepaalt men de kracht waarmee men in bepaalde situaties staat. Het beïnvloedt sterk de manier waarop iemand een uitdaging aangaat en keuzes maakt.

In een experimentele groep een controle groep werden testen afgenomen om na te gaan in welke mate deze variabelen beïnvloed werden door vrijwilligerservaringen. Hiertoe werden volgende 4 testen afgenomen.

1. **RPQ** resilience process questionnaire - The Resilience Process Questionnaire (RPQ) voor het meten van veerkracht.
2. **Brief COPE** - COPE Inventory werd ontwikkeld voor het meten van verschillende vormen van doorzettingsvermogen.
3. **AMOS** –Een test voor het beoordelen van studievaardigheden, cognitieve stijlen, emotionele en motivationele componenten van leren.
4. **Scale of assessment of needs, values and self-efficacy:** - *Scale of perceived self-efficacy in the work* investigates the effectiveness of efficient convictions of individuals on a future work (in the case of non-employed youth).- *Scale of perceived self-efficacy in seeking employment:* investigates the conviction of effectiveness actions of the parties about the different activities that can be undertaken to search for a job.
- *Scale of perceived self-efficacy in the management of complex problems:* investigate the efficacy beliefs of individuals with regard to the management of the problems that have several levels of complexity.

Bron: Marco Bartolucci, University of Perugia, March 2017.

D- Methodologische aanpak- de scenario-aanpak- getest in Polen

Het project beoogt mislukking op school tegen te gaan door jongeren te betrekken bij vrijwilligersactiviteiten en door hen te ondersteunen bij hun ontwikkeling daarbij. Er ligt een sterke druk op jongeren om het bewustzijn van hun eigen potentieel te versterken en om hun leerproces hierbij te optimaliseren. De voorgestelde modellen voor workshops kunnen op elke manier gebruikt worden. De scenario aanpak verzamelt vier mogelijke scenario's hiervoor. De inhoud kan aangepast worden naargelang de noden van de groep.

Doestelling workshop(s): Jongeren versterken hun zelfinschatting; zelfvertrouwen; bewustzijn van motivatie; eigen bronnen; aanvaarding van vrijwilligerswerk; zelfontwikkeling,...

Deelnemers: leerlingen van secundair en post-secundair onderwijs die zelf vrijwilliger zijn

Scenario 1- Ballon

Inhoud: The group supervisor draws a balloon on the flipchart and distributes 1 post-it in each colour among the participants

Doel: Raising awareness of: one's own as well as the group's resources & motivation to be a volunteer

Scenario 2- Origami

Inhoud: een collage van gescheurd papier waarmee een vrijwilligersfiguur wordt samengesteld. Elke persoon scheurt een eigen mini-figuur uit het gekleurde papier

Doel: het bewustzijn doen toenemen op verschillende vlakken: eigen gebieden van ontwikkeling op vlak van vrijwilligerswerk; bronnen onderzoeken die gebruikt worden; eigen ontwikkelingsnoden in kaart brengen

Scenario 3 - Oxford-style debat

Inhoud: 4 sprekers zijn voor een stelling, en 4 zijn er tegen. Eerst wordt er gestemd over het te kiezen onderwerp. Nadien worden argumenten gezocht over een bredere stelling voor elke partij. Nadien dagen de sprekers elkaars argumenten uit. Tot slot vatten de sprekers de eigen argumentatie samen zodat ze potentieel ook nieuwe argumenten kunnen benoemen.

Doel: betrokkenheid van vrijwilligers over hun positie versterken; imago van vrijwilligerswerk verbeteren; mogelijkheden ontwikkelen dmv. vrijwilligerswerk

Scenario 4 - Rollenspel

Inhoud: Studenten doen rollenspel terwijl ze doen alsof ze leerlingen zijn, vrijwilligers of leraars (deze laatste kunnen ontevreden zijn omdat hun leerlingen zoveel tijd besteden aan andere dingen als op de schoolbanken zitten). Ze moeten elkaar overtuigen van het belang van vrijwilligerswerk en van het belang van de vaardigheden die ze daarbij leerden.

Doel: Bewustzijn versterken van hun eigen ontwikkeling door middel van vrijwilligerswerk

Bron: *Agnieszka Borek, Jagellonian, Krakow, May 2017.*

E- Tool & methode om vroegtijdige schooluitval te bestrijden door middel van vrijwilligerswerk

Inleiding – pedagogisch inzicht, waarden, formatieve aanpak

Step zero: inleiding – rol van vrijwilligerswerk

- Doel: zelfsbewustzijn, vertrouwen van studenten
- Doel: bewustzijn van de rol van vrijwilligers
- Pre-assessment
 - o Wat weet ik voor ik start?
 - o Wie ben ik? Mijn competenties?
 - Taal
 - Praktische vaardigheden
 - Sociale vaardigheden
- Tools : Scenarios
- Aanbeveling voor leraars: betrek je Studenten bij beslissingen over vrijwilligerswerk. Vraag ze wat ze willen doen

Cyclus: Deze cyclus is dynamisch. Sommige stappen kunnen gecombineerd worden afhankelijk van de concrete omstandigheden.

1. Eerste stap: Ervaring opgedaan door de jongeren

- a. Acties
 - i. Wat
 - ii. Waar
 - iii. Waarom

2. Tweede stap: reflectie over de actie

- a. We reflecteren elke dag! Leg een ‘geheugen’ aan van wat studenten deden
 - i. Suggestive: gebruik elk materiaal of elke methode die de jongeren verkiezen (telefoon, beelden, krant, sociale media,...) om de ervaring vast te zetten
- b. Gevoelens: zoek de juiste woorden voor emoties (frustratie, twijfel, geluk,...)
 - i. Introductie: de taal die nodig is om te reflecteren en te spreken over emoties is niet steeds verworven

- ii. Vragenlijst die kan gebruikt worden in dialoog: bevraag elkaar ('the power of two')
- iii. Lijst met woorden die kunnen gebruikt worden
- iv. Beelden
- c. Resultaat van het vrijwilligerswerk
- d. Factoren die Studenten-acties hebben beïnvloed
 - i. Intern (vaardigheden, emoties,...)
 - ii. Extern (omgevingsfactoren, sociaal,...)

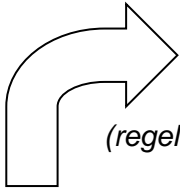
3. Derde stap: de ervaring uitdrukken in termen van competenties

- a. Self-assessment: door studenten
 - i. Wat is mijn sterkte?
 - ii. Ik ben trots op....
 - iii. Ik kan dit gebruiken voor... (competenties op school)
- b. POSITIEVE beoordeeling door leraars
 - i. Waarom: erkenning en vastzetting van bereikte competenties
 - ii. Hoe: aanduiden van positieve acties, vaardigheden en competenties
 - iii. Een link maken met het curriculum (vakkenpakket: leerdoelen of vakoverschrijdend)

4. Vierde stap: een actieplan maken

- a. Wat
 - i. Wat is het doel voor de Studenten als groep of individueel
 - ii. Wat voor soort acties worden ondernomen
- b. Waarom
 - i. Welke competenties zullen verder ontwikkeld worden?
 - ii. Hoe zal dit de vaardigheden/doelen op school verder beïnvloeden?
- c. Hoe
 - i. In hoeveel tijd?
 - ii. Met welke middelen?
 - iii. Welke obstakels zijn er?
- d. Waar

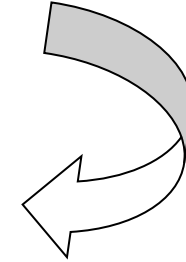
1e stap – experience acquired by youngsters thanks to a volunteering

*Taken en opdrachten beschrijven die jongeren vervulden als vrijwilliger
(regelmatige basis, vrijwillig, onbetaald, georganiseerd, voor anderen of het algemeen welzijn)*

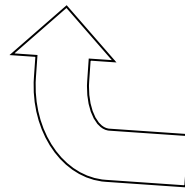
4e stap – building an action plan

*De kloof overbruggen tussen formeel leren (op school)
En informeel & nonformeel leren (buiten de school)*

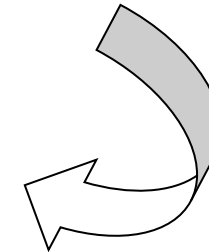
2e stap -reflectie over de actie

*Feedback verzamelen over de bereikte resultaten of tastbare gevolgen
Gedachten en gevoelens analyseren en identificeren na de ervaring*

3e stap – competenties beoordelen

Basis: ik kan het mits ondersteuning
Collectief: ik kan het in groep
Autonoom: ik kan het alleen/op mezelf
Expert: ik het uitleggen aan anderen ('tutor')

SWOT analyse

Sterktes

- Een vrijwilligerservaring kunnen benoemen
- Een vrijwilligerservaring kunnen uitdrukken in termen van competenties
- Jongeren kunnen ondersteunen bij extra-curriculaire activiteiten
- Jongeren kunnen ondersteunen bij het ontwikkelen van zelfvertrouwen en bij het verwerven van kennis en competenties in een informeel netwerk
- Jongeren opleiden en trainen voor vrijwilligerservaringen en daardoor vrijwilligerswerk in het algemeen promoten

Kansen

- Getraind worden in de competentie-aanpak met relevante bestaande kaders, zoals de 8 sleutelcompetenties
- Formeel, non-formeel en informeel leren kunnen identificeren en beoordelen
- De kloof tussen formeel leren (op school) en informeel of non-formeel (buiten school) kunnen overstijgen
- Met professionals buiten school of op school werken
- Professionele ervaringen uitwisselen in het belang van jongeren
- Op het terrein bijdragen aan het bestrijden van vroegtijdige schooluitval (ESL)

Zwaktes

- Drop-outs zijn bijzonder moeilijk te bereiken als doelgroep voor vrijwilligerswerk
- Sommige jongeren denken dat vrijwilligerswerk niet voor hen is weggelegd: voor ouderen, voor jongeren die hoger zijn opgeleid,...
- Gebrek aan motivatie bij vrijwilligers die geen belang hebben bij extra-curriculaire activiteiten
- Sommige jongeren zijn niet geïnteresseerd in vrijwilligerservaringen omdat ze liever betaald werk doen
- Sommige jongeren begrijpend e link niet tussen kennis en competenties die ze op school verwerven en kennis en competenties die ze tijdens vrijwilligerswerk verwerven.
- Veel jongeren denken op korte termijn

Bedreigingen

- Leerplichtonderwijs is niet hetzelfde in elk land, de profielen van de jongeren die betrokken zijn lopen dan ook sterk uiteen.
- De innovatieve aanpak van Schola kan niet worden overwogen door betrokken partijen (m.n. leraars op school) of professionals daarbuiten.
- De link tussen formeel leren en informeel of non-formeel leren valt niet altijd makkelijk te begrijpen.

Bijlagen

- I. Professioneel profiel van de deelnemers in de 5 landen & belangrijkste hinderpalen**
- II. Publiek van het Schola-project & toegevoegde waarde**
- III. Testen en feedback in de 5 landen**
- IV. Woordenboek & belangrijkste termen**
- V. Bibliografie over competenties**
- VI. Bibliografie over vrijwilligerswerk**
- VII. Het Europese team: expertise en competenties**

I- Onderwijs ondersteunen om ESL aan te pakken

Aangezien het doel om het aantal vroegtijdige schoolverlaters terug te dringen tot 10% op Europese schaal tegen 2020 nog niet bereikt wekt, heeft de Europese Commissie een kader voorgesteld om ESL te bestrijden. Dat kader is allesomvattend, en tegelijk evidence-based. Het doel ervan is om samen te werken en de uitwisseling van goede praktijken en kennis te faciliteren. Vijf basisdoelen werden vooropgesteld voor alle EU-lidstaten (Raad voor onderwijs, 2011).

Er is een duidelijke relatie tussen sociaal-economische status en het risico op ESL. Toch zijn de mechanismen die de verschillende oorzaken niet even duidelijk vaststelbaar. EU experts concludeerden dat verschillende soorten van interactie tussen thuis/familie/gemeenschaps-gebaseerde factoren, schoolgebaseerde en systeemgebaseerde factoren allemaal samen een rol spelen (EC 2011c).

Er bestaat een goedgedocumenteerde link tussen de kwaliteit van de lerarenopleiding en het presteren van leerlingen of studenten (OECD, 2005). Effectief lesgeven hangt in grote mate af van de expertise van leraars en bijgevolg zijn hun vakkennis en verdere opleiding noodzakelijk. Het vermogen van leraars om om te gaan met studentmoeilijkheden en hun vaardigheid om te voorzien in de onderwijsbehoefte van leerlingen met een uiteenlopende reeks van noden.

In deze context is het bijzonder vreemd dat in veel landen de strijd tegen ongekwalificeerde uitstroom nog niet opgenomen is in opleiding van leraars, of in programma's van nascholing voor bestaande leerkrachten (Euridyce, 2016). Het moet daarom overwogen om aandacht te besteden aan beleidsmaatregelen zoals het verklaren van onderliggende oorzaken, triggers, waarschuwingssignalen enz. Ook de rol die leraars zelf kunnen spelen bij het herkennen van deze signalen en er hen mee om te leren gaan kunnen hierbij aan bod komen. Doel van dit alles moet zijn om zowel een preventieve aanpak te versterken, als een ondersteunende rol te kunnen spelen voor leerlingen die een hoog risico lopen op vervroegde schooluitval.

In Frankrijk was het onderwijsbeleid de afgelopen 20 jaar sterk gericht op de zogenaamde 'Educative priority zone', waar jongeren aandachtsbuurten extra aandacht kregen bij de strijd tegen ESL. De aandacht lag dus vooral op jongeren uit moeilijkere buurten.

In België, met name in Vlaanderen, wordt al jaren uitdrukkelijk beleid gevoerd om ESL terug te dringen. Daardoor is het aantal schoolverlaters sterk terug gedrongen van 16% in de jaren 1980 tot minder dan 9% op dit moment. Niettemin blijven er belangrijke probleemzones, met name in de grote steden (Antwerpen) waar uitschieter tot 24% ongekwalificeerde schoolverlaters blijven bestaan.

In Italië werd met behulp van de vakgroep onderwijswetenschappen van de Universiteiten een beleid geïnstalleerd dat gericht is op het tegengaan van vroegtijdige schooluitval. Het uitvalcijfer is er immers erg hoog.

Het ESL-cijfer is eerder laag in Polen met een erg efficiënt onderwijssysteem, ondanks de relatief grote studentenpopulatie. Een belangrijk aandachtspunt in Polen is de grote groep van hooggeschoolde inwoners die emigreren naar het buitenland.

II-2 Doelgroepen van het Schola-project

Leraars op school - 10 per land. De deelnemers werden geselecteerd op basis van hun eigen verlangen naar professionalisering. De lerenden zijn betrokken bij het testen van de tool en de methode die ontworpen werd (IO1) om ervaring en competenties die jongeren ontwikkelde tijdens vrijwilligerswerk in kaart te brengen.

Opvoeders 10 per land. in de brede zin van het woord. Professionals die werken met jongeren buiten de school.

- 1- In verenigingen: zij zijn vrijwilligers of betaalde krachten met uiteenlopende profielen.
- 2- Bij lokale autoriteiten: zij zijn ambtenaren in het jeugdwerk of de ondersteuning daarvan

Beide profielen zijn vragende partij voor meer informatie over de competentie-gerichte aanpak van de Schola-methode. Zij zouden in staat moeten zijn om andere professionals te helpen bij het doelgerichte gebruik van IO1, zodat ze deze kunnen aanpassen voor gebruik in de eigen organisatie. Bovendien zijn deze professionals vaak degene die mentoren of andere vrijwilligers aansturen bij het leggen van links tussen de competenties die jongeren buiten school ontwikkelen, en wat er op school zelf gebeurt. Het goed doorgronden van de sleutelcompetenties is daarom een absolute noodzaak voor hen. Vandaar ook dat ze betrokken zijn bij het uittesten van de aanpak.

Het innovatief karakter van Schola

Dit project werd transnational opgesteld aangezien de resultaten van de PISA-studies hebben aangetoond het nuttig het effect is van internationaal vergelijkende studies en projecten bij de implementatie van onderwijsbeleid. De schola-partners hebben verschillende achtergronden waarbij non-formeel en informeel en formeel leren op verschillende manieren een rol in spelen. In bijvoorbeeld Frankrijk en België is er al uitgebreid beleid tegen ongekwalificeerde uitstroom. In de overige landen is formeel leren nog steeds de centrale pijler van het onderwijssysteem.

Het Europese project ‘succes at school through volunteering’ werd in 6 landen uitgevoerd (UK, Frankrijk, Bulgarije, Italië, Portugal, Slovenië, 2012-14). Het bood aan jongeren uit achtergestelde buurten een pedagogische aanpak die gebaseerd was op vrijwilligerswerk, waarbij deze werd gebruikt als een voorbeeld van non-formeel en informeel leren. Doel daarvan was om door vrijwilligers-engagement de betrokkenheid van jongeren op school te verhogen, en zo ook hun succes op school.

In het Schola-project verschuift de focus naar de rol die opvoeders en onderwijzers in dit proces spelen. Deze zijn een belangrijke stakeholder in het doen werken van de competentiegerichte aanpak. Een cruciale vereiste is dan ook deze professionals in staat stellen om de juiste analyse te maken, en hen te ondersteunen met de nodige professionalisering om deze analyse te kunnen maken. Op deze manier kunnen professionals die werken met jongeren buiten de school, en hun leraars op school een brug slaan die de kloof tussen formeel leren en informeel of non-formeel leren kan verkleinen.

III- Testfase & feedback in 5 EU-landen

Het portfolio werd getest in elk van de 5 EU-landen om feedback te verzamelen zowel bij leraars op school als bij opvoeders daarbuiten.

De belangrijkste punten die tijdens deze test-sessies werden behandeld zijn:

- **1e punt:** het algemene Europese en nationale beleid rond ESL en de conceptualisering van wat vrijwilligerswerk juist is.
- **2e punt:** uitleg over de competentiegerichte aanpak op school en daarbuiten, en de rol die vrijwilligerswerk hierbij kan spelen door middel van de portfolio-aanpak.
- **3e punt:** discussie over de manieren waarop formeel leren op school en informeel of nonformeel leren complementair kunnen zijn aan elkaar
- **4e punt:** synthese en feedback volgens de SWOT-analyse om feedback te verzamelen
- **5e punt:** bouwen van een actieplan om de schola-aanpak op school en daarbuiten te verbeteren, en het verzamelen van aanbevelingen voor het toekomstige trainen van leraars en opvoeders.

Leerresultaten voor leraars/opvoeders: verbeterde kennis over vrijwilligerswerk en de strijd tegen ESL te voeren; de tool en methode kunnen gebruiken om de kloof tussen formeel leren en informeel of non-formeel leren te verkleinen

Frankrijk: testen in partnerschap met het Collège Blaise Pascal & the Opera of Massy samen met studenten van 14 à 16 jaar en een team van leraars van het College Blaise Pascal & professionals van de Opera

België – testen in partnerschap met JES, JESPO en POLS in secundaire scholen in Antwerpen.

Italië – testen in partnerschap met CESVOL, de vereniging LaAV en op verschillende secundaire scholen in Perugia met een team van 16 à 17-jarigen die actief zijn als vrijwilligers.

Polen – testen in associatie met secundaire scholen in de omgeving van Krakau en Warshau testing in partnership with associations and secondary schools in the neighborhood of Krakow and Warsaw

Slovenië – testen in partnerschap met verschillende sociaal-culturele organisaties (domein folklore) en secundaire scholen.

IV- Woordenboek

Assessment van competenties- geheel van methodes dat gebruikt wordt bij het beoordelen van de leerresultaten die jongeren bereiken. Leidt vaak tot certificatie

Certificatie van competenties – proces van formeel waarden ‘valideren’ van kennis, know-how en/of competenties die verworven werden door leerlingen na een gestandaardiseerde evaluatieprocedure. Certificatie resulteert in het uitgeven van diploma’s of getuigschriften.

Kennis – Er bestaan veel (uiteenlopende) definities van kennis, niettemin kennen volgende componenten vaak terug:

- (a) verklarende (theoretische) kennis verschilt van procedurele (praktische) kennis
- (b) verschillende vormen van kennis komen overeen met verschillende manieren van leren: objectieve kennis (natuurlijk/wetenschappelijk); subjectieve kennis (literair/esthetisch); religieus filosofische kennis;...
declarative (theoretical) knowledge differs from procedural (practical) knowledge ;
- (c) kennis omvat impliciete (lerende is zich er niet van bewust) en expliciete elementen (lerende is zich er wel van bewust)

Formal learning-wordt doorgaans aangeboden binnen **Onderwijs en training. Is gestructureerd (leerdoelen, leertijd, leersteun). en leidt naar certificering. De lerende vat dit formeel leren aan met een bepaalde intentie.**

Informeel leren- leren zoals dat resulteert uit het dagelijkse leven. Het is gerelateerd aan activiteiten zoals werk, onspanning of familie. Het is niet gestructureerd en leidt niet vanzelf naar certificering. Informeel leren kan zowel intentioneel als niet-intentioneel zijn.

Levenslang leren- Alle activiteiten die ondernomen worden tijdens het leven met als doel om kennis, vaardigheden of competenties te verwerven. Dit kan zowel vanuit een persoonlijk, maatschappelijk, sociaal of werkgelegenheidsperspectief.

Nonformeel learning- Leren zoals dat ingebed is in geplande activiteiten die niet expliciet gericht zijn op leren, maar waarbij toch belangrijke zaken geleerd worden. Het is intentioneel vanuit de lerende zijn standpunt. Het leidt niet tot certificering.

Validatie van informeel/non-formeel leren- het proces van beoordeling en erkenning van een brede reeks vaardigheden en competenties die jongeren ontwikkelen tijdens hun leven in verschillende contexten, bijvoorbeeld in onderwijs, maar ook daarbuiten bij werk of vrije tijd.

Waarderen van leren – het proces waardoor er erkenning komt voor de leerresultaten (formeel, informeel, non-formeel). Verhoogt het bewustzijn van de intrinsieke waarde van wat geleerd wordt.

Bron: European Centre for the Development of Vocational Training (CEDEFOP), 2001, 2002 & 2009

V- Definitie kernbegrippen

Competentie – *Mogelijkheid om kennis, vaardigheden en attitudes te vervlechten in concrete toepassingen*

Leerplichtonderwijs- *Leeftijd tot wanneer Onderwijs verplicht is. In Vlaanderen is dat 18 jaar. In sommige andere Europese landen is deze beperkt tot 16 jaar.*

Vroegtijdige schoolverlaters. *Term die duidt op jongeren die de school verlaten voor ze een officiële diploma bezitten.*

Early School Leaving (ESL) *Bredere term die niet alleen duidt op jongeren die de school verlaten zonder diploma, maar ook jongeren omvat die nadien geen overige training of vorming meer succesvol afronden (EC, 2011). De term wordt in Vlaanderen ambtelijk vaak omschreven als 'ongekwalificeerde uitstroom'.*

NIET-jongeren: (not in education nor in training) *Jongeren die ongekwalificeerd uitstromen, en die dus zonder diploma of andere bekwaamheid-certificering op de arbeidsmarkt komen.*

Vrijwilligersportfolio – *Een instrument (map) dat informatie bij elkaar brengt over de ervaringen, vaardigheden en kwalificaties die verworven werden gedurende een bepaalde periode als vrijwilliger. Het instrument*

helpt vrijwilligers en hun leraars/opvoeders om te reflecteren over hun competentie-ontwikkeling.

Vrijwilligerswerk – *Er zijn heel verschillende termen in omloop. Afhankelijk van de taal worden andere zaken benadrukt, in het Nederlands staat 'werk' bijvoorbeeld nadrukkelijker in de aandacht dan in het Franse 'volontariat' of het Engelse 'volunteering' Gewoonlijk wordt verwezen naar een 5-tal typische kenmerken:*

- *De activiteit moet uit vrije wil worden uitgevoerd (idee van vrijheid)*
- *Het gaat om onvergoed of onbetaald werk (idee van belangeloosheid)*
- *Het wordt niet uitgevoerd uit eigenbelang of in dat van de familie, het is een 'gift' aan een vreemde (idee van altruïsme)*
- *Het vindt gewoonlijk plaats in een georganiseerd kader (idee van non-profit)*
- *De actie vindt plaats in het algemeen belang, en niet in dat van een beperkte groep van mensen.*

Bron : Halba B. (2003), *Bénévolat & volontariat en France et dans le monde*, Paris : La Documentation française.

VI- Bibliografie- de competentie-gerichte aanpak

Bjornavold (J), 2000, Making Learning Visible, Cedefop, Thessaloniki.

Cedefop, *European Guidelines for validating non-formal and informal learning*, (2009) Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg,

Cedefop (2010) , *Knowledge, skills and competences for recovery and growth Work programme 2010*, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg, Education and Training 2020 Work programme

Duvekot R., Halba B., Aagard K., Gabrscek S., Murray J. (2014), *The power of VPL- Validation of Prior Learning*, 2014, Inholland University AS & European Centre Valuation Prior Learning, Rotterdam

European Commission (2016), Great Start in Life! The best possible Education in the Early Years, Brussels, December

European Commission (2012) - Education and Training 2020 Work programme. Thematic Working Group 'Assessment of Key Competences' .

European Commission (2010)- Bruges *Communiqué on enhanced European Cooperation in Vocational Education and Training* for the period 2011-2020 – Bruges, December.

European Parliament & Council, (2008), Recommendation on the establishment of the *European Qualifications Framework for lifelong learning*, Brussels: 2008/C 111/01

European Commission (2006), *Key competences for lifelong learning* Recommendation of the European Parliament and of the Council, December 2006,

Euridyce (2016), Structural indicators for Training Systems in Europe, Brussels.

Guidikova, I. (2001) “Developping a European Gateway for Youth Social Inclusion Programmes”, London: Raleigh International,

Halba, B. (2012), The validation of competences - a key issue to enhance access to Higher Education, *Journal of Educational Sciences-* Timisoara: West University from Timisoara (Faculty of Sociology and Psychology, Department of Education Sciences) & Romanian Institute for Adult Education (IREA) –2/2012- 10-19.

HOZJAN (D), 2009, Key competences for the development of lifelong learning in the European Union, Thematic issue on higher education and VeT, European journal of vocational training – No 46 – 2009/1 – ISSN 1977-0219

National Centre for Vocational Education Research (NCVER), Glossary of VET (2013)

OECD (2007), Qualifications systems: bridges to lifelong learning, Paris: OECDE

OECD, *PISA 2012 Results in Focus* (2013) “What 15-year-olds know and what they can do with what they know”, Paris: OECD

Riboud, M. (1975), Etude de l’accumulation du capital humain , in *Revue économique* Issue of March, Volume 26, Numero 2, pp 220-244

Rychen, D.; Salganik, L. (eds), 2003. *Key competencies for a successful life and well-functioning society*. Cambridge: Hogrefe & Huber Publishers.

UNESCO (2015) , Level-setting and recognition of learning outcomes: the use of level descriptors in the twenty-first century, United Nation Educational Scientific and Cultural Organisation

VII- Bibliografie - vrijwilligerswerk

Anheier , H K. (2005), *Nonprofit organizations- Theory, management, policy*, London: Routledge

Davis Smith J., Ellis A., Howlett S., O'Brien Ja. (2004), « Volunteering for all ? Exploring the link between volunteering and social exclusion », London: Institute for Volunteering Research,

Education Council (2011), *Recommendation on policies to reduce early school leaving*, Brussels: European Commission, 2011.

European Commission (2013), European Year of Citizenship

European Commission (2011a), *Communication on EU Policies and volunteering: Recognising and Promoting Cross-border Voluntary activities in the EU*, Brussels: European Commission, [COM(2011) 568 final].

European Commission (2011b), *Tackling early school leaving. A key contribution to the Europe 2020 Agenda*, Brussels: European Commission, [COM(2011)18],

European Commission (2011c), *Reducing early school leaving - Staff working paper*, Brussels: European Commission, [SEC(2011)96].

GHK (2010), *Study on Volunteering in the European Union*, Brussels: European Commission, DC EAC.

Gouldner, A. (1975), The importance of something for nothing, in Gouldner (Alvin W.) *For sociology*, London: Penguin

Kennett (D. A), (1980), Developments in the Theory of Public and Private Redistribution, New York: *American Journal of Economics and Sociology*

Halba B. (2014), From altruism to otherness, *Traditiones-* Ljubljana: Institute of Slovenian Ethnology SRS SASA, (Slovenia), 2/2014, pp 67 à 83.

Halba, B. (2014) - Volunteering – an alternative pedagogical strategy to combat Early School Leaving and to enhance Success at School, - publié pour la revue slovène *Šolsko polje* , Ljubljana: Educational Research Institute, septembre 2014.

Halba, B. (2011b) : Valuing volunteering : a major issue for the European Year of Volunteering , *Communication for the Final conference of the VALUE project*, Liverpool: University of Liverpool: (09.06.2011)

Halba, B. (2011), *Guide pratique du bénévolat*, Paris : Larousse. Halba, B. (2010), Community-University collaborations: exploring models, sharing good practice. *University of Durham (UK)*, Evry: University of Evry Val d'Essonne, VAB project

Halba, B. (2006), *Gestion du bénévolat et du volontariat*, Bruxelles : De Boeck

Halba, B. (2003), *Bénévolat et volontariat en France et dans le monde*, Paris : La Documentation française

Halba, B. et al. (ed), (2001) *Volunteering : an opportunity for youngsters in Europe*, Paris: iriv

Halba, B. et al (ed), (2007), “*Vaeb- Assessing a Voluntary Experience*”, Paris: iriv, VAEB project
<http://www.eEuropeassociations.net>

V- Het Europese team

Het Collège Blaise Pascal in Essonne telt 380 leerlingen van 11 tot 16 jaar. Een deel van hen spreekt geen Frans. De school behoort tot een speciale doelgroep (UPEAA- Pedagogical Unit for Young migrants) wat vergelijkbaar is met OKAN-klassen, en de school ligt in een aandachtswijk met een hoog armoederisico, veel werkloosheid,... De school werkt samen met het stadsbestuur van Mussy (stad van 45000 inwoners ten zuiden van Parijs) en met lokale verenigingen bij het organiseren van activiteiten voor jongeren van 6 tot 16 jaar tijdens de vrije tijd van de jongeren. De doelstelling daarvan is om te werken aan sociale cohesie. De focus ligt op verbinden van families, inwoners en professionals in de verschillende districten. Daarvoor zijn bijvoorbeeld samenwerkingen opgezet tussen de school en het Centre Culturel Paul B, en met de opera van Mussy. Door hun pedagogische benadering wil men een jonger publiek bereiken.

Iriv conseil is een privaat en onafhankelijk onderzoeksinstituut dat als doel het om kennis en praktijk van levenslang leren in de nonprofit sector te stimuleren. Waar de focus aanvankelijk (1997-2003) hoofdzakelijk op vrijwilligerswerking lag, is deze later uitgebreid naar andere velden met name dan migratie. Het piloot-project heette 'leonardo da vinci' en werd geïnitieerd en uitgevoerd onder coördinatie van Iriv. Het VAEB project (Assessing a Voluntary experience) werd in Helsinki, in 2006 onderscheiden, als “excellent practice in addressing the priorities of the Copenhagen process and promoting an enhanced European cooperation in vocational education and training”. De resultaten van alle Iriv projecten zijn beschikbaar op de website www.iriv-vaeb.net (vrijwilligerswerk) en www.iriv-migrations.net (migratie). Bovendien publiceert het Iriv een tijdschrift 'les rives de l'iriv' (www.benevolat.net). Via de portaalwebsite www.iriv-publications.net worden alle materialen beschikbaar gesteld. Iriv heeft al verschillende nationale conferenties ge(co)organiseerd sinds 1998 over migratie (Paris, 1998 ; La Ferté Bernard, 2004 ; Châlons en Champagne, 2006; Paris, 2009), eerder verworven competenties (Rotterdam, 2014), Migratie (Paris, 2012 en 2015) en onderwijswetenschap (EAPRIL conferenties met deelnemers uit heel Europa)

Karel de Grote Hogeschool is een instelling voor hoger Onderwijs in Vlaanderen. Het is een grote instelling met 1100 personeelsleden en ruim 13500 studenten. Er worden 16 bacheloropleidingen aangeboden, alsook 4 banaba's, 9 postgraduat en één masteropleiding. De instelling ontstond in 1994 als fusie van 13 katholieke instelling van hoger onderwijs. Het is nu de grootste instelling voor hoger onderwijs in de regio naast de universiteit Antwerpen.

KDG zet in op duurzaamheid voor haar studenten, personeel en de samenleving. In co-creatie ambieert de hogeschool het beste te halen uit iedereen. Gedreven door waarden, en geïnspireerd door christelijke beginselen, creëert KDG een uitdagend, motiverende en op maat gemaakte leeromgeving voor om professionals te ontwikkelen. We dagen onze studenten uit om zichzelf te ontdekken en ontwikkelen en zo hun bijdrage te leveren aan de samenleving. Zelfbewust, met een open houding laten we studenten zicht en elkaar ontdekken om hun talenten te ontwikkelen en om de nodige competenties en talenten te ontwikkelen. We moedigen ons personeel en onze studenten aan om competenties te verwerven die nodig zijn om in een professionele context te werken.

De universiteit van Perugia werd gesticht in 1308 en is een van de oudste universiteiten in Europa. Onderwijs en onderzoek worden vandaag georganiseerd in 16 departementen met ongeveer 23500 studenten, 1100 professoren en onderzoekers en nog eens 1000 staf-medewerkers. De afgelopen jaren heeft de universiteit van Perugia een grondige vernieuwing van de curricula ondernomen om de programma's meer af te stemmen op de nodige van de arbeidsmarkt, en om te voldoen aan de noden voor innovatie. Postgraduat worden aangeboden in gespecialiseerde scholen. De universiteit combineert en stevige traditie van excellentie met toewijding aan innovatie en interdisciplinariteit. Op internationaal vlak hecht de universiteit veel belang aan constructieve relaties met EU en niet-EU-partners om de mogelijkheden voor studenten om vooruit te laten gaan te stimuleren. Op dit moment zijn er akkoorden afgesloten met instituties voor hoger onderwijs van over de hele EU en zo'n 90 samenwerkingsakkoorden werden afgesloten met buitenlandse instellingen. Verschillende graduaatsprogramma's zijn beschikbaar aan de universiteit voor dubbele diplomering.

Jagiellonian University (JU) heeft een

Studentenpopulatie van meer dan 45000 studenten, verspreid over een breed aanbod van programma's. Er zijn 15 faculteiten en 46 instituten. JU is de tweede grootste instelling voor hoger onderwijs in Polen. Het biedt bachelor-, master- en doctoraat-opleidingen in 128 disciplines. En ook vormingen voor levenslang leren. De faculteit voor management en sociale communicatie, het instituut voor 'public affairs' zijn beide erkend als de leidende opleiders in hun gebied. Het Institute of Public Affairs (IPA) runt verschillende programma's in openbaar bestuur en voor sociaal beleid. Het instituut heeft meer dan 3000 studenten. Het 'Educational management programme' dat wordt aangeboden binnen het IPA door het Department of Educational Management (DEM) een van de meest hoog aangeschreven programma's in heel Polen. Het IPA DEM werkt daarvoor samen met scholen, onderwijsautoriteiten op lokaal vlak en ook met private instellingen. Onderwijskundig onderzoek wordt beschouwd als een van de belangrijkste factoren in het verzekeren van hoogstaande kwaliteit.

Research Centre van de 'Slovenian Academy of Sciences and Arts' (ZRC SAZU) in het leidende Sloveense instituut voor onderzoek in de humane wetenschappen, en een cruciale academische instelling in centraal-, oost- en zuid-oost Europa. Het heeft een multidisciplinair karakter, boven op aandacht voor humane wetenschappen is er aandacht voor natuurwetenschap e sociale wetenschap. Vaak is aangetoond dat onderzoek in de humane wetenschappen, ook belangrijk zijn om natuurlijk en cultureel erfgoed te bewaren, maar ook om concrete problemen op te lossen.

Het instituut heeft bijvoorbeeld ingestaan voor het samenstelling van de standaard en technische Sloveens woordenboek, het cultiveren, bewaren, beschermen en managen van authentieke elementen van het Sloveense culturele erfgoed en het ontwikkelen van strategieën om voor een verantwoordelijke attitude ten aanzien van het levende, natuurlijke en culturele erfgoed. Dit fundamentele en toegepaste onderzoek wordt ondersteund door het materiaal dat onze partners hebben verzameld als del van het programma: 'Natural and Cultural Heritage of the Slovenian People' dat een van de meest fundamentele taken is van het ZRC ZAZU.

Deze tool en methode werd ontworpen als eerste resultaat ('intellectual output') van het Schola-project

- Het oorspronkelijke kader werd ontworpen door IRIV-conseil, de hoofdpartner (**november-december 2016**)
- De eerste versie werd uitgetest in de 5 deelnemende landen (**januari-april 2016**)
- It werd bediscussieerd en bijgestuurd tijdens het Europese seminarie in Perugia (Italië) – **mei 2017**
- Feedback werd verzameld en op basis hiervan werd een nieuwe versie van het instrument gemaakt (**juni-juli 2017**)
- De finale versie van IO1 werd vertaald in de 5 talen van de deelnemende landen (**september-oktober 2017**)
- In **oktober-november 2017** wordt een opleiding voor leraars en opvoeders ontwikkeld om te leren werken met de Schola-tool en om de methode onder de knie te krijgen.

©

, edited by dr Bénédicte Halba,

conseil (lead partner) together with allother partners, Paris, July 2017